

УДК[378. 015. 311: 316.36]-053.6

Ю. Г. Ткачова

МАТЕРИНСТВО В СИСТЕМІ ЖИТТЄВИХ ОРІЄНТАЦІЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Сьогодні відбувається трансформація традиційних стереотипів шлюбно-родинних стосунків, та стосунків між дітьми та батьками, репродуктивної та сексуальної поведінки, що позначається і на індивідуальному, і на соціальному рівнях. Створення родини відкладається на більш дозрілий вік, до того ж молодь віддає більшу перевагу співмешканству, ніж законному шлюбу, що свідчить про відсутність бажання народжувати первістка. Деякі пари свідомо відмовляються народжувати дітей. Зменшується кількість дітей в родині, у зв'язку із чим демографічні тенденції набувають все більш тривожного характеру: смертність перевищує народжуваність, відбувається природний збуток населення. Ситуація ускладнюється й тим, що погіршуються показники репродуктивного здоров'я населення, збільшується кількість природжених аномалій, спостерігається зріст кількості випадків жорстокого поводження з дітьми, девіантного материнства. Лібералізація сексуальних стосунків провокує молоде покоління на більш ранній «сексуальний дебют», який супроводжується високим ризиком дошлюбних зачаття, що призводить до збільшення кількості абортів, позашлюбних народжуваль, матерів-одиначок, ранніх шлюбів, покинутих дітей, а також поширенню хвороб, які передаються статевим шляхом. Актуальність вищевикладеної проблеми зумовлює написання цієї статті.

Дослідженням феномена материнства в системі життєвих орієнтацій сучасної молоді займалися відомі дослідники, – П. Массен, С. Скутнева, С. Акутіна, В. Паціоровський, В. Паціоровська, В. Пантін, З. Васильєва, погляди яких стали ключовими для нашого дослідження.

Отже, метою статті є визначення основних причин падіння ідеала материнства у свідомості сучасної молоді та виділення основних соціально-психологічних типів материнства.

Малодітність сьогодні стає життєвою нормою: кожна друга українська родина виховує тільки одну дитину, при цьому батьки, у тому ж числі й матері не прагнуть до народження наступних дітей, посиляючись на недостатність коштів, часу та сил.

Останнім часом широкого поширення набувають сім'ї з одним із батьків (зазвичай з матір'ю). Формування таких сімей відбувається за рахунок позашлюбних народжень та розлучень.

За даними Всеукраїнського перепису населення 2001 р., кожна четверта українська сім'я з неповнолітніми дітьми є неповною (при цьому у 92,5% таких сімей діти ростуть без батька, у 7,5% – без матері), а

в містах України – це кожна третя сім'я [17]. Ці тенденції зумовлюють актуальність педагогічного аналізу репродуктивних настанов та поведінки сучасної української молоді.

Фундаментальним чинником загострення демографічної кризи в Україні є падіння народжуваності до критичного рівня. Сучасні соціологи та демографи говорять якщо не про кризу, то про докорінну трансформацію інституту сім'ї та батьківства в сучасних західних та пострадянських суспільствах.

За результатами соціально-демографічного обстеження «Сім'я і діти», проведеного Українським інститутом демографії та соціальних досліджень у квітні 2008 року, 1,2% респондентів вважають найкращою сім'ю без дітей. Однак серед них переважали респонденти, які вважали недостатність матеріального забезпечення та невирішеність житлової проблеми основними перепонами для народження дитини. «Бажання зосередитися на власних інтересах» і «бажання мати більше вільного часу» висловили 35% тих респондентів, які вважають, що сім'я без дітей є ідеальною [3, с. 43]. Іншим фактом, який викликає занепокоєння демографів, є те, що кожен п'ятий респондент на запитання, чи є виправданою свідомо відмова репродуктивно здорових пар від народження дітей, дав позитивну відповідь. Причому в наймолодшій групі репродуктивного віку (15 – 19 років) частка тих, хто виправдовує відмову від народження дитини, була більшою, ніж в інших вікових групах [16].

Серед основних причин демографічної неблагополучності можна виділити наступні: розпадання інституту сім'ї, аборти, позашлюбне співмешканство і як наслідок – падіння цінності материнства, малодітність, зростання соціального сирітства.

У будь-якому суспільстві постійно відбуваються зміни у моделі материнства, які в свою чергу відповідають зміні у самих суспільних відносинах. Також зазнає змін і ставлення жінки до ролі матері. Сьогодні материнство посідає незначне місце в ієрархії цінностей жінки. Помітно зросло прагнення до високого професійного статусу та кар'єри, відзначається потяг до добробуту та високого рівня споживання, що, природно, заважає материнству [13, с. 152]. Важливою життєвою цінністю жінки вважають освіту. Підвищення освітнього рівня розглядається як умова професійного зростання, підвищення матеріального добробуту та самореалізації [4, с. 256].

Спад народжуваності пов'язаний зі страхом майбутнього, зростанням мотивації особистісного розвитку, прагненням визначити своє місце у житті, свою індивідуальність, мати стійке соціальне становище, ніж присвятити себе турботі про дітей [8].

Трансформацій у суспільній свідомості зазнають не лише цінності материнські настанови, а й образ дитини. Як пише П. Массен, за останні десятиліття зазнав змін образ дитини у суспільній європейській

свідомості: він став розумітися як набридливе, докучливе, непотрібне створіння, яке намагаються «відсунути» навіть фізично, зменшуючи кількість та якість тілесного контакту, роблячи виховання дитини подібним технологічному процесу [7, с. 77].

Не зважаючи на загальне зниження показників народжуваності, кількість юних матерів постійно зростає. За даними соціологічного дослідження, проведеного С. В. Скутневою, вік початку статевого життя знижується, причому інтенсивніше серед дівчат [27]. Проблема полягає у суперечності, яка витікає з ситуації, що склалася: з одного боку сім'я – первинний елемент суспільства, а з іншого – наскільки сприятлива атмосфера складеться у родині, де мати старша від своєї дитини на 12 – 16 років?

У сучасному суспільстві важливу роль відіграють процеси акселерації, та зміни у стилі життя сучасної молоді, «сексуальна революція», зниження віку початку статевого життя, що відбуваються на тлі більш толерантного ставлення до дошлюбних статевих стосунків та їхніх наслідків, які приводять до щорічного зростання кількості підліткових вагітностей, наслідки яких завжди проблематичні: аборти; раннє материнство; залишення дитини в будинку маляти, відмова від дитини [6, с. 58].

Останнім часом явище відмови від дитини набуває поширеного характеру, особливо серед дівчат юного віку, це пояснюється падінням ідеалу материнства в житті сучасної молоді.

Ще недавно рішення матері залишити дитину у пологовому будинку було явищем незвичайним. Але протягом останніх років, починаючи з часів перестройки в результаті «скасування» звичних моральних норм, а також зростання рівня проституції, наркоманії, алкоголізму серед жінок, особливо юного віку, різко збільшилася кількість випадків залишення немовлят у пологових будинках. Особливого загострення ця проблема набуває у великих містах та індустріально розвинених районах.

Більшу частину матерів відмовниць складають юні дівчата віком від 16 до 19 років (60%). Як правило, вони не заміжні, багато з них мешкають з батьками (з матір'ю 45% та з батьком 15%). Зрозуміло що за таких умов думка батьків стосовно долі шойно народженої дитини має рішуче значення [2, с. 30].

Для юних матерів-відмовниць характерними є амбівалентність материнських настанов, емоційна незрілість, та залежність.

Під час вагітності в юному віці дівчина переживає період психологічної кризи, яка має в різних випадках різний зміст. Однак, спільною для всіх виявляються боротьба мотивів – коли інстинктивному прагненню жінки до материнства чинить опір суспільна мораль, невіра у свої сили та можливості. Це може бути пов'язаним з реальною або вигаданою фізичною чи моральною неспроможністю, з відчуттям нездатності та небажанням долати життєві труднощі, відсутністю

елементарних матеріальних умов, а також з відчуттям втрати підтримки близьких людей, коли доведеться повернутися додому з незаконнонародженою дитиною. Рішучим стає відчуття, що народження дитини може стати загрозою реалізації власних спрямувань [15, с. 60]

Прикладом егоїстичної мотивації може слугувати випадок, коли юна дівчина, студентка ВНЗ відмовилась від дитини, з причини відсутності можливості закінчити навчальний заклад.

Якою б не була причина стимулююча жінку прийняти рішення відмовитись від дитини, цей вчинок є результатом та особливою формою вирішення серйозного психологічного конфлікту за рахунок заглушення одного з найсильніших природних інстинктів – інстинкту материнства. Як правило для самозахисту дівчина приводить достатню кількість реалістичних доказів, які на її думку, «виправдовують» цей вчинок, і різко відмовляється від альтернативних шляхів подолання критичної ситуації. Юна мати впевнена що не зможе надати дитині належного виховання, тому що сама ще дитина і потребує батьківської опіки.

Юнки протягом всієї вагітності буквально ігнорують свою майбутню дитину, ставляться до неї апатично, як до бридливої речі, не включаючи її у сферу своєї свідомості, вони нібито забувають про свою вагітність – продовжують палити, вживати алкоголь, або наркотики.

У деяких ситуаціях на перший план виходять механізми перенесення – в таких випадках для юної матері дитина стає втіленням всього негативного, що вона отримала від життя, а в першу чергу від батька дитини. З народженням дитини дівчина пов'язує повний крах сподівань. Щодо ставлення до дитини, то така мати здатна проявляти тільки негативні емоції до немовляти: брідливість, огиду, і навіть ненависть.

Агресивність до власного плоду такі жінки реалізують через особливу абортну поведінку, зокрема й через завзяті спроби будь-яким шляхом перервати вагітність навіть на самих пізніх термінах вагітності, завдаючи невинної шкоди власному здоров'ю.

На нашу думку вивчаючи проблему материнства не можна обмежуватися вивченням природно-біологізаторських позицій, ми це пов'язуємо із тим що на формування материнського комплексу великий вплив робить сукупність педагогічних, психологічних та соціальних чинників. Материнські відчуття не мають інстинктивного, спонтанного чи випадкового прояву – вони виховуються.

За даними ЮНІСЕФ в Україні більш ніж 100 тисяч дітей це діти сиріти, або діти позбавлені батьківської опіки.

За даними досліджень, майже 15% немовлят, покинутих у пологових будинках, – це діти юних матерів. Приблизно такий відсоток немовлят народжених юнками «тимчасово» перебуває у дитячих будинках у зв'язку з неспроможністю матері виконувати материнські обов'язки [14, с. 221].

На думку дослідників, причини таких відмов доволі «об'єктивні» – в юному віці матері мають надто низькі прибутки, або не мають взагалі, а державна допомога не компенсує необхідних витрат на дитину. Юні матері не мають освіти та нормальних життєвих умов, деякі з них вважають, що безглуздо наполягати на тому щоб юна мати забрала свою небажану дитину, оскільки немовля буде щасливішим з прийомними батьками.

Після народження дитини 65,1% юних матерів зазнають великих труднощів. 52% юних матерів пов'язували ці труднощі з матеріальними та житловими умовами, 18% з браком часу, 6% з проблемами здоров'я немовляти, 5% з фізичною стомою, 4% моральним становищем [11]

Вагітність юних у нашій країні ставить ряд поки що нездоланих проблем. Серед них можна визначити надто ранній початок статевого життя, та високу частотність хаотичних статевих контактів серед підлітків, їх погану контрацептивну обізнаність, а також низькі матеріальні та моральні можливості використання протизаплідних засобів.

Більшість матерів, які відмовляються від своїх дітей, нібито повторюють напрацьований стереотип поведінки, тому що багато хто з них відчули на собі наслідки занедбаності за живих батьків.

Аналізуючи родину у якій формується «майбутня мати» особливе значення віддається спотвореному вихованню з боку матері. Образ матері у формуванні материнських психологічних настанов займає пріоритетне значення. Насильство та знуцання над дівчиною закладає у майбутньої матері спотворений образ материнської поведінки, порушуючи готовність жінки до ефективного материнства. Доведено, що вже у дитинстві у таких дівчат формується своєрідна матриця низької толерантності до відкритих форм агресії, через що вона вирішує власні життєві конфлікти агресивними вчинками, зокрема й стосовно своєї власної дитини.

Так, аналізуючи соціальний анамнез матерів-дітовбивць, було показано, що, принаймні, 70% з них не були щасливими у дитинстві, і безперечно, зазнавали емоційного насильства, страждали від браку материнської любові. 25% в дитинстві зазнали фізичного насильства або згвалтування [5, с. 44].

Близько 1% немовлят щороку залишаються у пологових будинках внаслідок відмови матерів від них. Лише невелика кількість відмов від дитини пов'язана з складними захворюваннями або каліцтвом чи фізичними вадами. Досвід роботи пологових будинків та жіночих консультацій свідчить про те, що у своїй більшості дівчата не готові до виконання материнських обов'язків. Як правило юні матері народжують небажаних дітей, і після пологів в юної матері не виникає справжньої любові до немовляти, що може негативно вплинути на моральний та психічний розвиток таких дітей. Небажана дитина вже заздалегідь приречена на несприятливе для її психічного та духовного розвитку

оточення, тому, що материнська любов – основа становлення особистості дитини. Особливо катастрофічною є доля немовлят, які залишились без матері відразу після народження, оскільки саме протягом перших днів життя дитина потребує постійного тілесного контакту з біологічною матір'ю [10, с. 95].

Драматичною є доля дітей, які виховуються в інтернатах. Життя без родини в умовах тривалої соціальної ізоляції, в обмеженому, замкненому колективі звужує можливості формування особистості, сприяє згасанню мотивації до морального та інтелектуального вдосконалення.

Діти які виховуються в інтернатах стають легкою здобиччю для кримінального світу, атмосфера бездоглядності та байдужості сприяє зростанню сумних явищ сучасної дійсності таких як проституція та злочинність підлітків.

Необхідність розробки та впровадження в практику заходів з профілактики ранньої вагітності, продиктовані занепокоєністю катастрофічним збільшенням кількості дітей покинутих матерями, стрімким зростанням числа абортів зроблених дівчатами-підлітками. Система цінностей юних матерів в силу психологічної та соціальної незрілості ще не склалася і для них материнство не представляє окремої цінності. Не викликає сумніву, що зміна ситуації можлива лише шляхом вдосконалення спеціалізованої педагогічної та психологічної допомоги дітям і підліткам.

Материнські почуття не є вродженими вони розвиваються в жінки поряд з мисленням, волею, уявою. Їх можна формувати, а можна пригнічувати, пропагуючи інші орієнтири в якості найбільш значущих.

Вивчаючи основні причини падіння ідеалу материнства у системі життєвих орієнтацій сучасної молоді, доречно також сказати не тільки про кризу родини, але й про кризу традиційного материнства, яка досить яскраво проявляє себе у сучасному суспільстві.

С. П. Акутіна справедливо зазначає, що у зростаючого покоління змінюється система ціннісних орієнтацій стосовно створення родини, спостерігається зниження репродуктивних настанов, низький престиж материнства та батьківства, спрямованість вибору подружжя на сім'ю без дітей, створення ілюзії нових форм сім'ї – цивільний шлюб, позашлюбне народження дітей [1, 68].

В. В. Паціоровський та В. В. Паціоровська вважають, що зниження цінності материнства пов'язано насамперед з гіперсоціалізацією сучасної молоді. ЗМІ, однолітки, а інколи родина або школа орієнтують підлітків на самореалізацію в суспільстві за всяку ціну. Але для того, щоб досягти чогось у житті, людині доводиться від чого-то відмовлятися, тому сучасна молодь зростаючи блокує в собі настанови, спрямовані на народження та виховання дитини [9].

Сьогодні роль матері не користується великою популярністю, скоріше навпаки, народження дитини сприймається як крок сповнений

ризик, тому що дитина потребує уваги, догляду, турботи, а головне – відповідальності, котру сучасні молоді дівчата не хочуть на себе брати.

Виходячи з цього, педагоги та психологи занепокоєні новим явищем суспільного життя, яке є притаманним деякій частині української молоді – явищем «педофобії» – сутність якого полягає у небажанні мати дітей, з-за страху нести моральну та економічну відповідальність за них.

Про факт зниження значення сімейних цінностей в свідомості сучасної молоді свідчать дані соціологічних опитувань.

За даними опитувань, проведеними Інститутом демографічних досліджень, серед основних життєвих цілей молодих респондентів від 14 до 30 років мета дітонародження йде після таких цінностей як друзі, життєвий успіх, соціальний статус. При цьому у гендерному аспекті орієнтація всієї молоді на цінність дитини 26,1% та 26,4% у юнаків та дівчат майже однакова. Цю особливість рівності репродуктивних настанов дівчат та юнаків підтверджує у своєму дослідженні А.В. Узік, на його думку, сучасна молодь віддає перевагу однодітним сім'ям [12, с. 62]

Так, наприклад, в опитуванні яке проводилось у 2009 році на базі Володимирського державного гуманітарного університету, приймало участь 300 студенток з усіх факультетів ВНЗ. Цікавим є той факт, що всі респондентки висловили бажання мати дітей, однак більш половини (78%) студенток зазначили, що не готові жертвувати собою, своїм власним часом, комфортом та задоволеннями заради дітей, більш того ці дівчата підкреслили, що на їх думку, самовираження особистостей подружжя важливіше за батьківські обов'язки. Виходячи з вищезазначеної обставини, автор цього дослідження С. А. Завражин, робить висновок, що шлюбні настанови сучасних студенток є досить суперечливими, тому, що зазнають з одного боку впливу традиційних культурних цінностей, які ототожнюють жіночість з жертвністю, цнотливістю, а з іншого боку перебувають під міцним пресингом споживчої гедоністичної ідеології сучасної масової культури [20].

Фактично, сьогодні існує три основних соціально-психологічних типа материнства, які ми можемо визначити, як *феміністський, традиційно-ціннісний та компромісний*.

Перший тип передбачає усвідомлену відмову жінки від виконання ролі матері. При цьому народження та виховання дітей розглядається як важкий тягар, зайвий клопіт який заважає реалізації професійного та творчого потенціалу жінки.

Другий тип базується на притаманному українській культурі традиційному ставленні до материнства як до найважливішої духовної та моральної цінності як самої жінки, так і суспільства в цілому. У цьому сенсі материнство розуміється не тільки як відображення головного призначення жінки, що у сто разів перевищує будь-які професійні досягнення, але й як її метафізичне призначення на землі.

Третій тип прагне поєднання материнського призначення з професійними обов'язками жінки. При цьому його безумовним достоїнством є збереження активної соціальної позиції матері, однак не можна не визнати, що одночасна зайнятість жінки у професійній сфері та у сфері домашнього вогнища накладає на неї подвоєний вантаж відповідальності.

Слід зазначити, що перші два з розглянутих нами соціально-психологічних типів материнства явно суперечать один одному, у той час як третій тип базується на певних компромісних умовах, однак його також не можна назвати ідеальним, через те що при такому підході жінка змушена постійно знаходитись у ситуації вибору ціннісних пріоритетів: родина чи робота.

Як вже зазначалося вище, особливо яскраво це протиставлення соціально-психологічних типів материнства проявило себе у ХХ столітті, коли більша частина представниць прекрасної статі визнала пріоритетним феміністський тип поведінки.

Саме це, стало причиною сумних явищ сучасної дійсності – малодітність родин, соціальне сирітство (більш ніж 90% дітей, залишаються під опікою держави, хоча й мають живих і здорових біологічних матерів), безпритульність, бездоглядність дітей, велика кількість абортів, яка у багато разів перевищує народжуваність, труднощі пов'язані з адаптацією сучасних підлітків у соціумі (І.В. Бестужев-Лада, В. Ветрова, О.Г. Ісупова, О.В. Шамаріна).

Підсумовуючи зазначимо, що сьогодні материнство посідає незначне місце в ієрархії цінностей юних жінок. Помітно зросло прагнення до високого професійного статусу та кар'єри, відзначається потяг до добробуту та високого рівня споживання. Роль матері не користується великою популярністю, скоріше навпаки, народження дитини сприймається як крок сповнений ризику, тому що дитина потребує уваги, догляду, турботи, а головне – відповідальності, котру сучасні молоді дівчата не хочуть на себе брати. Трансформацій у суспільній свідомості зазнають не лише ціннісні материнські настанови, а й образ дитини. У сучасній свідомості дитина розуміється як набридливе, докучливе, непотрібне створіння. Порушення взаємин дитини з батьками має віддалені наслідки для формування батьківської поведінки: більшість матерів-відмовниць з раннього дитинства мали негативний досвід міжособистісних стосунків в родині.

Список використаної літератури

- 1. Акутина С. П.** Формирование у старшеклассников семейных духовно-нравственных ценностей в условиях взаимодействия семьи и школы : автореф. ... д-ра пед. наук / С. П. Акутина. – Н. Новгород, 2010.
- 2. Бреева Е. Б.** Социальное сиротство. Опыт социологического исследования // Социологические исследования / Е. Б. Бреева. – 2004. – № 4. – С. 49.
- 3. Брутман В. И.** Влияние семейных факторов на

формирование девиантного поведения матери / В. И. Брутман и др. // Психологический журнал. – 2000. – № 2. **4. Головаха Е. И.** Жизненная перспектива и ценностные ориентации личности // Психология личности в трудах отечественных психологов / Е. И. Головаха. – СПб. : Питер, 2000. – С. 256 – 269. **5. Дементьева И. Ф.** Социальное сиротство: генезис и профилактика / И. Ф. Дементьева. – М. : Формат, 2006. – С. 93. **6. Курбатов В. И.** Социальная работа / В. И. Курбатов. – Р.-н/Дону, 2000. – С. 93. **7. Массен П.** Развитие личности в среднем возрасте // Психология личности. Тексты / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, А. А. Пузыря. – М. : Изд-во МГУ, 1982. – С. 182 – 186. **8. Мухина В. С.** Предисловие // Механизмы формирования ценностных ориентации и социальной активности личности / В. С. Мухина. – М. : МІ ПИ, 1985. – С. 4 – 7. **9. Пациорковский В. В.** Большая семья в демографической ситуации России [Электронный ресурс] / В. В. Пациорковский, В. В. Пациорковская / Социологические исследования. – 2009. – № 3 // Институт демографических исследований. Демография.ру **10. Прихожан А. М.** Дети без семьи. – М. : Педагогика, 2006. – 237 с. **11. Топчий Л. В.** Наука о семье и семейной политике // Вестник социальной работы. – 2007. – № 1. – С. 42. **12. Узик А. В.** Изучение ценностных ориентаций и семейного поведения городского населения современной России / А. В. Узик // Вестник МГУ. Социология и политология. – 2007. – № 4. – С. 60 – 63. **13. Филиппова Г. Г.** Психология материнства : учеб. пособие / Г. Г. Филиппова. – М. : Изд-во Института Психотерапии, 2002, с. 152. **14. Черняк Е. М.** Социология семьи / Е. М. Черняк. – М. : Терра, 2006. – 422 с. **15. Шульга Т. И.** Социально-психологическая помощь обездоленным детям: опыт исследований и практической работы / Т. И. Шульга, Л. Я. Олиференко, А. В. Быков. – М. : Наука, 2003. – С. 119. **16. Населення України.** Народжуваність в Україні у контексті суспільно-трансформаційних процесів. – К. : АДЕФ-Україна 2008. – 288 с. **17. Шлюб, сім'я та дітородні орієнтації в Україні.** – К. : АДЕФ-Україна, 2008. – 256 с.

Ткачова Ю. Г. Материнство в системі життєвих орієнтацій сучасної молоді

У статті на основі сучасної психолого-педагогічної літератури проведено аналіз основних причин падіння ідеалу материнства у свідомості сучасної молоді. Виділено основні соціально-психологічні типи материнства. Особливу увагу приділено вагітності у юному віці, процесам акселерації сучасної молоді, малодітності родин та тривожному характеру демографічної кризи. Автором доведено, що почуття материнства необхідно формувати у молоді у загальній системі цінностей та життєвих орієнтацій.

Ключові слова: материнство, рання вагітність, аборти, малодітність родин, демографічна криза, цінності настанови, репродуктивні настанови.

Ткачева Ю. Г. Материнство в системе жизненных ориентаций современной молодежи

В статье на основе современной психолого-педагогической литературы проведен анализ основных причин падения идеала материнства в сознании современной молодежи. Выделены основные социально-психологические типы материнства. Особое внимание уделено беременности в юном возрасте, процессам акселерации современной молодежи, малодетности семей, а также тревожному характеру демографического кризиса. Автором доказано, что формирование чувства материнства необходимо формировать у молодежи в общей системе ценностей и жизненных ориентаций.

Ключевые слова: материнство, ранняя беременность, аборт, малодетность семей, демографический кризис, ценностные установки, репродуктивные установки.

Tkacheva Y. G. Maternity and it's place in the system of living orientations of the modern youth

The article, concerning the terms of contemporary psychological and pedagogical literature, deals with the analysis of the main reasons of decline of the maternity ideal in the awareness of the modern youth. Basic social and psychological types of maternity were also singled out in the article. Special attention is paid to the pregnancy in the young age, early development processes, families having one child or few, and also to the disturbing character of the demographic crisis. The author has proved that the feeling of maternity should be formed among the young people in the general system of values and life orientations.

Key words: maternity, precocious pregnancy, abortions, families having one child or few, demographic crisis, value sets, reproductive sets.

Стаття надійшла до редакції 07.05.2012 р.

Прийнято до друку 29.06.2012 р.

УДК 37.013.42-057.87:378.09

Ху Жунсі

**СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ
СТУДЕНТІВ ДО КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ПСИХОЛОГО-
ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА**

Сучасні культурно-економічні процеси у галузі вітчизняної освіти, пов'язані зі спрямованістю на європейську та світову інтеграцію, відкритість та гнучкість, призводять до необхідності звертатися у